

JURIDISKA FAKULTETEN

vid Lunds universitet

Linda von Knorring

Tanken var att granska makten, inte att kontrollera din granne

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Marja-Liisa Öberg

VT 2020

Innehållsförteckning

Summary	2
Sammanfattning	3
Förkortningar	4
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Avgränsning	7
1.4 Metod	7
1.4.1 Material	8
1.5 Disposition	9
2 Yttrandefriheten och offentlighetsprincipen	10
2.1. Yttrandefriheten	10
2.2 Offentlighetsprincipen	11
3 Rätten att ta del av domar	12
3.1 Anonymitet	12
3.2 Söka efter handlingar	13
3.3 Kostnader	13
3.4 Gallring	14
4 Möjlighet att begränsa utlämning genom lag	14
4.1 Skydd för personlig integritet i förhållande till allmän domstols utlämning av dom på basis av offentlighetsprincipen	14
4.1.1 OSL	15
4.1.2 Dataskyddsförordningen	15
4.1.3 Otillbörligt intrång	17
5 Rätten att lagra och sprida domar	18
5.1 Anonymitet	19
5.2 Söka efter handlingar	19
5.3 Kostnader	19
5.4 Gallring	20
6 Möjlighet att genom lag, begränsa utlämning	20
7 Normer i konflikt- yttrandefriheten, offentlighetsprincipen och personlig integritet	21
7.1 Syften	21
7.2 Grundlagsskyddad databas	21
7.3 Offentlighetsprincipens förvanskning	22
8 Käll och Litteraturförteckning	27

Summary

The principle of public access to information is a vertical fundamental relationship between the state and individual. The purpose of the principle is to maintain democracy. The public and the mass media have access to meetings of decision-making assemblies, and are entitled to attend trials the chamber of the Swedish parliament, the municipal assembly, county council assembly and other such bodies. In principle, all Swedish citizens and aliens are entitled to read the documents held by public authorities. Public access to information is the ground rule but transparency in administrations and authorities is also judged to be matters that should be covered by the principle of publicity. The legislature has set the principle of public access to information in balance to other interests worthy of protection, for example, the right to privacy and protection of personal data. This is regulated in The Public access to information and secrecy act and the data protection regulation, which public courts are to follow when they process personal data and gives out judgements on the basis of the principle of public access to information.

By the protection for freedom of expression in radio, TV, films, videograms and sound recordings etc, which is regulated in the fundamental law on freedom of expression from the year of 2003, which is based on the same principles as the freedom of the press act, databases provide information on and judgements of individuals, to other individuals. This can be done by buying a voluntary release certificate. According to the legal situation today, databases with a voluntary certificate of release, which collects judgements from the public courts on the bases of the principle of public access to information, do not have to comply with either The Public access to information and secrecy act or GDPR while processing personal data. Databases can therefore process and publish personal data on the internet with regard to individuals' criminal convictions and offenses, no matter of the purposes of the laws and principles that provides the right.

Sammanfattning

Offentlighetsprincipen är en grundläggande princip för Sveriges statskick, som grundar sig på ett vertikalt förhållande mellan stat och individ. Principens syfte är att upprätthålla demokratin genom allmänhetens och mediernas möjlighet att få insyn i de offentliga organens verksamhet.

Huvudförhandlingar, kallad rättegångar, vid domstolar, är som huvudregel offentliga. Likaså är offentlighet, i de allra flesta fall, en huvudregel vid utlämnande av myndighetshandlingar, såsom domar och beslut. Insyn i förvaltningar och myndigheter har bedömts vara angelägenheter som bör omfattas av offentlighetsprincipen. Lagstiftaren har satt offentlighetsprincipens funktionalitet i förhållande till andra skyddsvärda intressen, varpå avvägningar görs mot den personliga integriteten genom OSL, i vilken dataskyddsförordningen och andra integritetsreglerande lagar är sammanvävda i.

Genom yttrandefrihetsgrundlagen finns det sedan år 2003 en möjlighet för enskilda och juridiska personer att köpa ett frivilligt utgivningsbevis. Enligt rådande rättsläge behöver inte databaser med ett frivilligt utgivningsbevis följa vare sig OSL eller dataskyddsförordningen trots att en personuppgiftsbehandling sker. Databaser kan därför med stöd av utgivningsbevis behandla och ge ut personuppgifter på internet om enskildas brottmålsdomar och lagöverträdelser. Uppsatsen problematiserar utlämnande av domar på basis av yttrandefrihetsgrundlagen och offentlighetsprincipen, i förhållande till skyddet för personlig integritet.

Resultatet visar att utlämnade domar från allmän domstol, utifrån offentlighetsprincipen, ger ett bredare skydd för personuppgifter, och den personliga integriteten, än domar utgivna av databaser med grundlagsskydd utifrån yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser, även fast domar samt personuppgifter vilka behandlas däri, är inhämtade på offentlighetsprincipens grund.

Förkortningar

Dataskyddsdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.
Dataskyddsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG
Dataskyddslagen	Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna
EU-stadgan	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02)
HD	Högsta Domstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
OSL	Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
PuL	Personuppgiftslag (1998:204)
RF	Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform
SOU	Statens offentliga utredningar
TF	Tryckfrihetsförordning (1949:105)
YGL	Yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De senaste decenniernas tekniska utveckling har förändrat människors vardag, kommunikation och de intressen som samhället eftersträvar att, värna om. Rätten att skydda privatliv, rätten till yttrandefrihet, samt rätten till insyn i offentlig verksamhet är viktiga aspekter av ett demokratiskt samhälle, trots att de till viss grad kan vara varandras motsatser. Den tekniska utvecklingen för med sig nya problematiseringar gällande yttrandefrihet och offentlighet i förhållande till skydd för den personliga integriteten. Det innebär att en avvägning mellan integritetsskydd å ena sidan och andra intressen, såsom insyn i det allmänna och yttrandefrihet å andra sidan, behöver göras.

I Sverige råder ett långtgående skydd för yttrandefriheten. Tryckfrihetsförordningens och Yttrandefrihetsgrundlagens stadganden om att ta del av allmänna handlingar i enlighet med offentlighetsprincipen, är en möjlighet som de flesta andra EU-länder saknar.¹

I Sverige är grundlagsskyddade databaser² som innehar och utger personuppgifter likt rena personregister någonting som diskuteras livligt. Den snabba teknikutvecklingen har medfört att lagstiftaren gjort ändringar i grundlagen som möjliggör att innehavare av frivilligt utgivningsbevis kan bortse från författningar vilka avser att skydda integritetskänsliga personuppgifter, samtidigt som det lagstiftas om ett omfattande skydd gällande enskildas rätt till skydd av samma personuppgifter.³

Myndigheter får behandla personuppgifter som rör lagöverträdelse. Andra än myndigheter måste ha stöd i lag, föreskrifter eller särskilda beslut för att få behandla sådana uppgifter.

Lagöverträdande personuppgifter beaktas som skyddsvärda.⁴ I samband med att

¹ Bernitz, s. 124.

² Databas definieras i 1 kap. 2 § 4 st YGL som ”en samling information lagrad för automatiserad behandling”.

³ Dir. 2018:51 samt Tilläggsdirektiv Ju 2018:01, SOU 2016:58 s. 391–406, Prop. 2017/18:49 s. 144–154, bet. 2017/18:KU16 s. 39–42.

⁴ Prop. 2017/18:105 s. 97, Prop. 2017/18:49 s. 11.

databasbestämmelsen i 1 kap. 9 § YGL, och därmed möjligheten till frivilligt grundlagsskydd infördes, uppdagade konstitutionsutskottet att konflikter med bestämmelser som finns i syfte att skydda den personliga integriteten skulle kunna uppstå. KU framförde att grundlagsskyddet skulle kunna komma att omfatta databaser som är rena personregister. Ytterligare analyser huruvida det frivilliga grundlagsskyddet kommer i konflikt med bestämmelserna för att skydda den personliga integriteten företas.

Relationen mellan offentlighet, yttrandefrihet och personlig integritet undersökt i förhållande till utlämnande av domar. Följande undersökning ämnar bidra med ökad förståelse om relationen mellan offentlighet, yttrandefrihet och personlig integritet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsen avser att problematisera utlämnande av domar på basis av yttrandefrihetsgrundlagen och offentlighetsprincipen, i förhållande till skyddet för personlig integritet.

Undersökningen avser besvara följande frågor:

- Hur behandlas och regleras ett utlämnande av en dom från allmän domstol?
- Hur behandlas och regleras en begäran av en dom från en grundlagsskyddad databas?
- Hur förhåller sig yttrandefriheten till skyddet av personlig integritet inom kommersiella databaser som publicerar domar på basis av offentlighetsprincipen?
- Finns motsättningar mellan den grundlagsskyddade utlämning av personuppgifter vilken databasen tillhandahåller, och syftet med offentlighetsprincipen?

1.3 Avgränsning

Uppsatsen är avgränsad till att gälla svensk rätt där även EKMR har en central betydelse.

EU-stadgan kommer att beröras för att påvisa skyddet för den personliga integriteten.

Uppsatsen avser att behandla svensk lagstiftning gällande utgivning av domar i Sverige, från en svensk avsändare till en svensk mottagare.

Ett närliggande problemområde beträffande personuppgifter på internet som är av intresse att undersöka är, uppgifter som i sig inte anses som kränkande, men som kan kopplas ihop med andra icke kränkande uppgifter och tillsammans bilda ett önskat informationsflöde.

Problematiken berörs i uppsatsen, men behandlas inte djupare.

Det är även relevant att undersöka EU-rättens företräde, då motsättningar mellan dataskyddsörordningen och svenska grundlagsbestämmelser kan finnas. Unionsrätten har som huvudregel företräde framför svensk rätt, även grundlag. Artikel 85 i dataskyddsförordningen möjliggör undantag från reglerna om personuppgiftsbehandling om det är nödvändigt för att upprätthålla rätten till yttrandefrihet. Uppsatsen utgår från det nationella perspektivet och kommer vidare inte att problematisera eller behandla unionsrättens företrädesprincip och inte heller EU-stadgan, då dess innehåll kan anses likvärdigt med EKMR.

1.4 Metod

För att besvara uppsatsens frågeställning kommer rättsdogmatisk kritisk metod med inslag av intern komparativ metod att användas. Den rättsdogmatiska metoden används för att beskriva gällande rätt med ledning av de vedertagna rättskällorna. Metoden motiveras utifrån att uppsatsen syftar till att undersöka det rådande rättsförhållandet men även till att undersöka lagstiftningens syfte, effekt och proportionalitet.⁵

Den rättsdogmatiska metoden utgörs i uppsatsen av undersökning av författningar, förarbeten, praxis och doktrin gällande utlämnande av domar på basis av offentlighetsprincipen, samt begäran av domar vilka lämnas ut av internetbaserade databaser med grundlagsskydd, i förhållande till den personliga integriteten. Uppsatsen tar sikte på att analysera balansen av mellan olika skyddsintressen.

Den komparativa metoden innehåller jämförande moment och har relevans för den traditionella rättsdogmatiska metoden. Ett internt komparativt perspektiv utgörs av att jämförelseobjekten består av interna svenska regler.⁶ I uppsatsen jämförs och problematiseras

⁵ Kleineman, Rättsdogmatisk metod, i Juridisk metodlära, s. 24 f.

⁶ Hjertstedt, s. 168.

skyddet av personuppgifter med syftena hos YGL och offentlighetsprincipen, vid begäran och utlämnande av domar.

En viss rättspolitisk prägel förekommer vid lagstiftarens ställningstaganden i förhållande till yttrandefriheten på internet. Den rättspolitiska diskussionen håller sig inom ramarna för rättsdogmatiken.⁷

1.4.1 Material

Tryckfrihetsförordningen och Yttrandefrihetsgrundlagen behandlas främst i uppsatsen vid beskrivningen av offentlighetsprincipen och yttrandefrihetsprincipen. Vidare redogörs för författningar vilka stipulerar personuppgiftsskydd; Dataskyddsförordningen, Dataskyddslagen, PuL, EKMR, Regeringsformen och EU-stadgan. Andra lagar som endast berörs är Arkivlagen (1990:782), Lag (1998:620) om belastningsregister och Brottsbalken (1962:700).

Förarbeten behandlas i uppsatsen för att utröna syften med författningarna och dess bestämmelser. Yttranden från remissinstanser, har använts för att klarlägga den politiska diskussionen kring ämnet. Förarbeten, utredningar beslut och doktrin har även avhandlats för problematisera utfallet av lagstiftningen, där praxis tillsammans med författningarna stipulerar gällande rätt.

Doktrin är den juridiska litteraturen och består till stora delar av avhandlingar, utredningar, artiklar och lagkommentarer. Den doktrin som behandlas är uteslutande av svenska författare, vilka innehar en erkänd ställning inom akademien såsom jurister, advokater, professorer och doktorer inom rättsvetenskap. Vidare har doktrin valt utifrån de rättsvetare som intresserat sig för offentlighetsprincipens och yttrandefrihetens relation till personlig integritet utifrån de svenska författningarna. Doktrin har tillämpats för att visa på den rättsliga diskussionen samt för att styrka faktapåståenden.

⁷ Jareborg, SvJt 2004 s. 4.

1.5 Disposition

Inledningsvis beskrivs och redogörs för yttrandefrihetens- och offentlighetsprincipens där syften och tillämpning.

Därefter redogörs för regleringen gällande utlämnande av domar från allmän domstol i enlighet med offentlighetsprincipen.

Sedan beskrivs regleringen gällande lagring och spridning av domar på internet, av databaser som innehar grundlagsskydd genom ett frivilligt utgivningsbevis.

Därefter beskrivs och problematiseras de huvudsakliga konflikterande intressena med yttrandefriheten och offentlighetsprincipen i förhållande till den personliga integriteten. Kapitlet består växelvis av deskription och reflekterande diskussion av konflikterna med yttrandefriheten och offentlighetsprincipen i förhållande till den personliga integriteten, vid utlämnande och spridning av domar.

2 Yttrandefriheten och offentlighetsprincipen

2.1. Yttrandefriheten

Tryck- och yttrandefriheten uppkom i Sveriges författningar genom TF år 1766, och är demokratiska grundpelare och mänskliga rättigheter. I RF:s andra kapitel finns de bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheter, som är avsedda att vara rättsligt bindande, och ge enskilda ett visst skydd gentemot det allmänna. Det allmänna innefattar i första hand rättskipning och förvaltning inom det offentlighetsrättsliga området.⁸ EKMR är införlivad i svensk rätt och gäller såsom svensk lag sedan den 1 januari 1995.

Regeringsformen 2 kap. § 19 anger att "lag eller annan föreskrift inte får meddelas" i strid med Sveriges åtaganden enligt EKMR. Artikel 8 EKMR stipulerar - rätten till skydd för

⁸ Strömberg och Lundell, s. 96.

privat- och familjeliv att ingen ska behöva utsättas för godtyckliga eller olagliga inskränkningar i sitt privatliv. EKMR behandlar även genom artikel 10, rätten till yttrandefrihet.⁹

Yttrandefrihetsprincipens väsentligaste grundlagsskydd stadgas i TF och YGL, vilka har till syfte att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande, genom rätten att offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.¹⁰

Den starka yttrandefrihetsprincipen utgår från att yttrandefrihet råder och att det istället är inskränkningar i yttrandefriheten som ska motiveras. Yttrandefrihetsprincipen syftar därmed till att förhindra inskränkningar som inte kan rättfärdigas med så starka skäl att principen bör vika för dem. Detta på grundval att åsiktsfrihet och yttrandefrihet samt fria massmedier är en förutsättning för en fungerande rättsstat.¹¹

Ett sådant synsätt framkommer även i 1 kap. 10 § TF och 1 kap. 15 § YGL samt genom NJA 2005 s. 805 där den som ska döma över missbruk av tryck- och yttrandefriheten eller övervaka att grundlagarna efterlevs, ska utgå från att tryck- och yttrandefriheten utgör grund för demokratin, alltid uppmärksamma ämnet och tanken mera än uttryckets lagstridighet, utgå från syftet bakom författningarna mer än framställningssättet, samt hellre fria än fälla då det råder tveksamheter.

Yttrandefrihetsgrundlagen är Sveriges yngsta grundlag, som tillkom 1991 för att skydda yttrandefriheten i tekniska medier då teknikens framfart påvisat TF:s begränsningar. YGL har samma syfte som TF, men omfattar de nya former av kommunikation som grundlagarna även anses avsedda att skydda. YGL stadgar att varje svensk medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar, offentligt uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.¹²

Lagstiftarens motivering gällande YGL, var att stark yttrandefrihet, som är en viktig

⁹ EKMR artikel 8 och artikel 10.

¹⁰ YGL 1 kap. 1§.

¹¹ Bohlin s. 15 f., Axberger s. 26.

¹² YGL 1 kap. 1§, Axberger s. 26 f.

grundpelare för vår demokrati, behöver möjliggöra ett grundlagsskydd som följer den tekniska utveckling, som i sak behövs för att främja yttrandefrihet.¹³

2.2 Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är en grundbult i det svenska statskicket och dateras, liksom TF, till år 1766. Av TF följer en presumtion för att handlingar ska hållas offentliga.

Offentlighetsprincipen utgörs av rätten för medborgarnas och massmediernas insyn i, och tillgång till information om förhållandena inom stat, regioner och kommuner. Genom att de offentliga organens handläggningsrutiner, ambition och effektivitet kan kontrolleras och olämplig hantering kritiserats, skapas vissa garantier för att myndigheterna inte överskrider sina befogenheter. Handlingsoffentligheten har därmed som syfte att fungera som en vertikal kontrollfunktion för att garantera rättssäkerheten, effektiviteten i förvaltningen och effektiviteten i folkstyret.¹⁴

Offentlighetsprincipen har även som syfte att utgöra grund för yttrandefrihet och därmed främja ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning samt en fri debatt i skilda samhällsfrågor genom tillgången till den allsidiga och gedigna information som finns att tillgå i allmänna handlingar.¹⁵

Offentlighetsprincipen kommer även till uttryck på andra sätt, exempelvis genom domstolsoffentlighet och offentlighet vid beslutande församlingars sammanträden samt genom yttrande- och meddelarfrihet för tjänstemän.¹⁶

3 Rätten att ta del av domar från allmän domstol

Domar från Sveriges domstolar är i huvudregel allmänna och offentliga handlingar. De ska lämnas ut i enlighet med offentlighetsprincipen, till den som begär ut dem. Tillgången till

¹³ Prop. 2001/02:74 s. 47 f.

¹⁴ Bohlin, s. 18.

¹⁵ Bohlin, s. 15, Prop 2001/02:70 s. 9.

¹⁶ Bohlin, s. 16 f.

domstolsavgöranden kan, förutom som vertikal kontrollfunktion av rättsväsendet, ha stor betydelse för enskildas möjlighet att tillvarata sin rätt.¹⁷

För att ta del av en dom från allmän domstol, måste förfarandet inledas med en begäran. Varje domstol är en egen myndighet där det endast den domstol som förvarar domen som har tillgång till handlingarna i målet och kan lämna ut dem. En efterfrågad handling ska under domstolens öppettider tas fram och tillhandahållas av en tjänsteperson, som före utlämnandet prövar om handlingen är allmän och offentlig.¹⁸

3.1 Anonymitet

Det föreligger en rätt till anonymitet vid begäran av att få ut en kopia av en dom.

Anonymiteten är en rättighet liksom att syftet för varför handlingen begärs ut, inte heller behöver redogöras för.¹⁹ Även vid begäran om att, domstolen utfärdar ett överklagbart beslut om sekretess, föreligger rätten att vara anonym.²⁰ Vid muntlig kontakt med domstolen för att begära ut en allmän handling, diarieförs vanligtvis inte förfrågan. Begärs dom ut via brev eller e-post blir brevet eller e-postmeddelandet en allmän handling som kan begäras ut så länge det finns hos domstolen. Domstolen bevarar meddelandet endast så länge det behövs för att hantera begäran, i enlighet med bestämmelser i OSL. Domstolen får inte efterforska vem eller i vilket syfte någon begär ut dom, i större utsträckning än vad som behövs för att kunna pröva om det finns hinder mot att handlingen lämnas ut.²¹

3.2 Söka efter handlingar

En domstol ska särskilt beakta att enskilda bör ges goda möjligheter att söka allmänna handlingar. Syftet med bestämmelsen är att allmänheten i enlighet med likställighetsprincipen i stort sett ska ha samma möjligheter att söka efter allmänna handlingar som anställda vid

¹⁷ Prop. 2017/18:49 s. 153.

¹⁸ TF kap. 2 15-20§§, jfr. RÅ 1980 2:42.

¹⁹ TF 2 kap. 14 § och 18§, JO 1990/91 s. 421.

²⁰ KamR. 7164-09.

²¹ TF 2 kap. 14 § 3 st., jfr 1 kap. 7§ Dataskyddsförordningen, jfr. SOU 2010:4 s.72 f. och HFD 2016 ref. 40

domstolen.²² Däremot kan sökanden inte kräva att få tillträde till domstolens arkiv för att där söka efter handlingar som inte närmare är preciserade.²³

Allt mer information hos domstolarna lagras inte i form av färdiga, avgränsade dokument på papper eller fil, utan i form av olika databaser. Framställningarna som går att göra från dessa databaser kallas ibland för potentiella handlingar. Själva sammanställandet och framställningen kan utgöra en sådan personuppgiftsbehandling som myndigheten inte har rätt att utföra. En sådan potentiell handling är att anse som förvarad, även fast den då den begärs ut ännu inte existerar, om den på två timmars arbete kan framställas med rutinbetonade åtgärder.²⁴

3.3 Kostnader

Den som har rätt att ta del av en dom har också rätt att få ut en kopia på den. Många domar som inte är undertecknade finns lagrade elektroniskt och e-postas kostnadsfritt. Även genom att ta del av handlingarna på plats finns en rätt att ta del av dom avgiftsfritt. En begäran av kopior av dom kan innebära en avgift.²⁵ Om begäran medför en avgift meddelas det, varpå handlingarna skickas först efter accepterad avgift för kopiorna. En avgift tas ut för material som måste scannas in om det omfattar mer än nio sidor. Undertecknade domar är av sådan art som måste scannas in. De första nio sidorna är gratis, den tionde sidan kostar 50 kronor och varje sida därutöver kostar 2 kronor.

3.4 Gallring

Författningarna som reglerar gallring av offentliga handlingar gäller för den offentliga sektorn. Domar och uppgifter i ett avslutat mål gallras efter ett visst antal år. I brottmål sker denna gallring fem år efter att målet vunnit laga kraft, och i tvistemål efter tio år.

Bestämmelser om att en dom eller annan allmän handling gallras ut och inte längre är sökbar hos domstolen regleras bland annat i arkivlagen (1990:782). En dom gallras ur belastningsregistret i enlighet med Lag (1998:620) om belastningsregister. Genom gallringen finns handlingarna inte längre kvar i domstolens arkiv eller är sökbara i

²² JO 2003/04 s. 405.

²³ Bohlin, s. 112 f, SOU 2010:4 s.72 f.

²⁴ HFD 2015:25.

²⁵ Kostnaden för kopior regleras i avgiftsförordningen (1992:191).

målhanteringssystemet genom personuppgiftssökning. För att få fram en brottmålsdom efter gallring behöver begäran innehålla uppgift om målnummer och/eller datum för avgörandet för att kunna hitta domen. Gällande tvistemålsdomar finns det möjlighet att söka på person-/organisationsuppgifter även efter gallring skett.

En enskild har inte med stöd av arkivlagen rätt att få personuppgifter i domar gallrade, då intresset av bevarandet av handlingar anses väga över intresset att få sina uppgifter gallrade. Gallring ska ske så att arkivmaterialet som återstår tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, samt forskningens behov.²⁶

4 Möjlighet att begränsa utlämning genom lag

4.1 Skydd för personlig integritet i förhållande till allmän domstols utlämning av dom på basis av offentlighetsprincipen

I Regeringsformen 2 kap. 6 § 2 st. stipuleras att *"var och en är gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden"*

EU-stadgan utgör en del av primärrätten och ligger därmed på högsta nivå i den unionsrättsliga normhierarkin.²⁷ Sverige ska anpassa sin lagstiftning till EU-rätten och inte ha lagar som strider mot EU:s regler. I EU-stadgan fastställs grundläggande rättigheter, däribland artikel 8- rätten till skydd för personuppgifter. Artikeln stadgar att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör denne, samt att var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör denne.

TF, bestämmelserna om yttrandefrihet tillsammans med OSL reglerar offentlighetsprincipens räckvidd och därmed hur allmänna domstolar ska hantera utlämnande av domar och andra allmänna handlingar och vilka uppgifter/handlingar som omfattas av tystnadsplikt och sekretess. I vilka syften begränsningar får göras gällande rätten att ta del av domar från

²⁶ HFD 2015 ref. 71, NJA 2001 s. 409, jfr. SOU 2015:39 s. 526 och s. 534.

²⁷ Artikel 6 FEU.

allmän domstol, räknas upp i TF 2 kap 2 § medan OSL specificerar då allmänna och enskilda intressen har en sådan tyngd, att offentlighetsprincipen får ge vika i sina detaljerade bestämmelser.

4.1.1 OSL

Vid prövningen ska domstolen i enlighet med OSL pröva om det är möjligt att lämna ut den offentliga, allmänna handlingen i dess helhet eller om det föreligger sekretess. Domstolen kan utelämna uppgift om vem ärendet rör så att det inte går att härleda ärendet till en viss person, maskera eller på annat sätt inte lämna ut exempelvis personuppgifter, i de fall då det föreligger sekretess.²⁸

Sekretessen gäller mot allmänheten, mellan olika myndigheter och mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet och det ska prövas på nytt om en uppgift/handling omfattas av tystnadsplikt/sekretess vid varje begäran om utlämnande.²⁹

4.1.2 Dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen trädde i kraft 25 maj år 2018 och är direkt tillämplig i Sverige. Förordningen ersatte personuppgiftslagen och är avsedd att skapa ett enhetligt regelverk inom EU för behandling av personuppgifter. Förordningens syfte är att garantera fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter med avseende på behandlingen av personuppgifter och då särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter.

Förordningen innehåller bestämmelser om hur myndigheter, företag och andra får behandla personuppgifter. Förordningen stadgar exempelvis att ett fullständigt register över fällande brottmålsdomar endast får föras under kontroll av en myndighet. Förordningen inverkar på de grundlagsstadgade, konstitutionella rättigheter och skyldigheter som stadgas i Regeringsformen, Tryckfrihetsgrundlagen och Yttrandefrihetsgrundlagen.

²⁸ OSL 1§ och 3§.

²⁹ JO 1993/94 s. 509.

Dataskyddsförordningen stipulerar i artikel 10 att behandling av personuppgifter som innefattar brottmålsdomar endast får utföras under kontroll av en myndighet, eller då lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades³⁰ rättigheter och friheter har fastställs.

Även om förordningen innebär att bestämmelserna gäller som lag direkt i alla EU:s medlemsländer kan medlemsländerna stifta kompletterande författningar inom vissa av dataskyddsförordningens områden. Dataskyddslagen är en kompletterande författning till förordningen. Dataskyddslagen föreskriver i 1 kap. 7 § att dataskyddsförordningens bestämmelser inte ska tillämpas i den utsträckning de inskränker TF och YGL, till vilka yttrandefriheten och offentlighetsprincipen hör. Dataskyddsförordningen är därmed underordnad grundlagsförfattningarna.

Den domstol som har att pröva ett utlämnade av dom och uppgifter, ska även i sin prövning ta hänsyn till 21 kap. 7 § OSL, som refererar till dataskyddsförordningen. Bestämmelserna i OSL är detaljerade till sin tillämpning, men i 21 kap. 7 § OSL stadgas ett brett och generellt undantag ifall ett utlämnande kan antas strida mot dataskyddsförordningen, och tidigare PUL. I NJA 2015 s 180, begärdes personuppgifter från en domstols dagboksblad ut för att förvaras i personens egen dator. HD bedömde att mängden uppgifter samt uppgifternas integritetskänsliga karaktär utgjorde skäl nog att anta att behandlingen av uppgifter skulle strida mot PUL. Samma slutsats var resultatet i NJA 2015 s 624, vilket tyder på att en avvägd bedömning görs av de allmänna domstolarna. Regeringen har återkommande anfört att sekretesslagstiftningen är tillräcklig för en gedigen avvägning ska göras med hänsyn till den personliga integriteten, även efter införande av dataskyddsdirektivet och dataskyddsförordningen. Regeringen framför vidare att personuppgiftsskyddsförfattningarna är förenliga med offentlighetsprincipen och att grundlagen därmed inte behöver ändras.³¹

Ur lagstiftarens perspektiv klargör 21 kap. 7 § OSL offentlighetsprincipens relation till dataskyddsförordningen, och anses grunda ett tillfredsställande skydd för den personliga

³⁰ Dataskyddsförordningen artikel 4.1 Varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person.

³¹ SOU 1997:49 s. 259 f., SOU 2017:39 s. 21.

integriteten. Det hindrar det inte att EU-domstolen skulle göra en annan tolkning, då dataskyddsförordningen ska utgöra ett enhetligt dataskydd inom EU.

4.1.3 Otillbörligt intrång

År 2018 infördes i brottsbalken brottet olaga integritetsintrång. Stadgandet saknar motsvarighet i TF och YGL, vilket betyder att ett olaga integritetsintrång som sker genom internetbaserade databaser med frivilligt utgivningsbevis inte är straffbart.

Yttrandefrihetsbrott utgörs av principen om dubbel kriminalisering. Ett inskränkande av yttrandefriheten genom införande av nya straffbestämmelser kräver ändring i grundlag, vilket inte kan ske förrän det hållits ett nytt riksdagsval.³²

Bestämmelsen om att vissa känsliga personuppgifter inte får spridas hur som helst om de ingår i en uppgiftssamling som har ordnats så att det är möjligt att söka efter eller sammanställa dessa tillkom år 2019. De extra skyddsvärda uppgifterna finns uppräknade i TF 1 kap. 13 § och 1 kap. 20 § YGL och utgörs av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa, sexualliv eller sexuell läggning samt genetiska eller biometriska uppgifter. Det bedöms finnas särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet vid spridning av känsliga uppgifter. Propositionen bakom bestämmelsen hade som huvudsak en delegationsregel som skulle möjliggöra att lagstifta mot tjänster som erbjuder information om enskilda personer som begått brott m.m. Det befaras, i lagförslaget, att de av databaserna tillhandahållna tjänsterna, innebär risk för otillbörligt integritetsintrång då de är riktade till den breda allmänheten. Enligt lagförslaget bör utgångspunkten för att inte utgöra risk för otillbörligt intrång vara, att databasen riktar sig till en krets som på professionella grunder har ett berättigat behov av de aktuella uppgifterna. I lagförslaget framförs även att uppgiftssamlingar innehållande domar, där uppgifter direkt kan hänföras till en fysisk person, bör tas bort eller maskeras. Även då databasernas uppgiftssamlingar riktar sig till allmänheten, skulle det integritetsintrång som publicering av domar kan medföra, begränsas genom att personuppgifter, som namn, personnummer och adress, tas bort. Det

³² Axberger, Hans Gunnar, Tryckfrihetsförordningen (1949:105) *TF:s bärande principer*, Karnov lagkommentar (JUNO) 2020-04-27

överensstämmer även med regleringen av hur avgöranden får publiceras i det offentliga rättsinformationssystemet.³³

5 Rätten att lagra och sprida domar genom internetbaserad databas

Sedan år 2003 kan en innehavare av en databas få grundlagsskydd för databasen genom att ansöka om utgivningsbevis, s.k. frivilligt grundlagsskydd, vilket stadgas i YGL 1 kap. 9 §.

Utgivningsbevis utfärdas av Myndigheten för press, radio och tv och gäller i tio år.

Ansökningsavgiften är för närvarande 2 000 kronor. För att ett utgivningsbevis ska utfärdas krävs bl.a. att en utgivare har utsetts och att överföringarna utgår från Sverige. Det ställs däremot inte upp några krav på att verksamheten ska ha ett visst innehåll eller syfte.³⁴

Genom det frivilliga utgivningsbeviset kan en internetbaserad databas sälja domar, vilka de erhållit genom allmän domstols utlämnande, på offentlighetsprincipens grund. Domarna kan lagras i databasen, där de via en internethemsida kan sökas och köpas av allmänheten. Både domar och register över domarna innehåller personuppgifter om enskilda, vilka varit förekommande i brott- eller tvistemål. Genom grundlagsskyddet undantas dessa databaser med utgivningsbevis från reglerna om personuppgiftsbehandling, i den mån det inkräktar på den grundlagsskyddade rätten till yttrandefrihet.³⁵

5.1 Anonymitet

För att ta del av en dom måste ett medlemskap registreras gällande vissa internetbaserade databaser. Andra utger domarna anonymt, men samlar in och använder uppgifter som från vilken ort sökningarna gjorts. Medlemskapet innebär att databasen använder sig av de registrerade personuppgifterna, samt den information de erhåller genom sökningarna och användningen av tjänsten. När medlemskapet är upprättat, begärs en dom ut genom att betaluppgifter erläggs och domen laddas ner. Det förekommer således ingen anonymitet för

³³ SOU 2016:58 s. 644, Prop. 2017/18:49 s. 187 ff., 22 § rättsinformationsförordningen (1999:175).

³⁴ Prop. 2001/02:74 s. 14.

³⁵ Prop. 2001/02:74 s. 1 f. och s. 47 f och s. 99, Axberger s. 64 f.

den som begär ut handlingen i förhållande till databasens verksamhet. Däremot kan inte andra medlemmar få ut information om vad som eftersökts eller vilka domar som köpts.³⁶

5.2 Söka efter handlingar

De internetbaserade databaserna tillhandahåller allmänheten uppgifter om personer vilka förekommer i dom, genom olika sökfunktioner på deras internetsida. Sökverktygen sorterar på förnamn, efternamn, personnummer, adress, postnummer och/eller ort.³⁷

De internetbaserade databaserna tillhandahåller tjänster som vänder sig till en bred allmänhet, där sökning på t.ex. namn, personnummer eller adress, gör det lättillgängligt att få ut uppgifter om vem som är förekommande i dom, men inte om förekomsten avser att individen är misstänkt, dömd, vittne eller på annat sätt förekommande.

5.3 Kostnader

En dom kan erhållas genom att först upplåta sina personuppgifter till den internetbaserade databasen, och sedan betala runt 100 svenska kronor.³⁸ Det behöver anföras, och kan ses som en kostnad i sig, att behöva uppge personuppgifter för att erhålla en dom.

5.4 Gallring

Internetbaserade databaser som har utgivningsbevis får publicera personuppgifter så länge de inte begår ett yttrandefrihetsbrott. De omfattas således inte av några gallringsbestämmelser, utan avgör på egen hand om och hur de vill gallra bland de domar och handlingar de tillhandahåller.

6 Möjlighet att begränsa utlämning genom lag

Grundlagsskyddet i TF och YGL innebär att personuppgiftsskyddande författningar om personuppgifter om lagöverträdelse inte tillämpas.

³⁶ <https://mrkoll.se/om/kopvillkor/>, <https://mrkoll.se/om/anvandarvillkor/>, [/https://www.lexbase.se/sida/integritetspolicy?type=integritetspolicy&s=6ada5f356a69d8c1ece06a52f6bd60e7](https://www.lexbase.se/sida/integritetspolicy?type=integritetspolicy&s=6ada5f356a69d8c1ece06a52f6bd60e7),

³⁷ Stockholm tingsrätts dom 2015-04-10 i mål nr B 1560-14.

³⁸ Ex. 89 sek <https://www.lexbase.se>, 99 sek <https://mrkoll.se/>, 2020-05-26.

Den som vill få sina personuppgifter borttagna från databasen, har bara möjlighet till det om det skulle vara fråga om yttrandefrihetsbrott. För att ett yttrandefrihetsbrott ska aktualiseras krävs att det är särskilt angivet i YGL 5 kap. att det är förbjudet. Det yttrandefrihetsbrott som förekommit i praxis gällande internetbaserade databasers utlämnande av personuppgifter har främst koncentrerats till att gälla förtal. Vid förtal förutsätts att uppgiften som lämnas ut eller sprids innefattar beskyllning som är ägnad att utsätta den utpekade för andras missaktning. Den ska genom sitt innehåll vara ägnad att hos mottagaren framkalla en föreställning om att den utpekade är på ett visst sätt, har vissa egenskaper eller utfört gärning alternativt betett sig på ett visst sätt. Förtal i teknisk mening föreligger oberoende av om uppgiften är sann eller osann.

I RH 1994:14: Påstods det i ett TV-program att en läkare kallats för kvackare. Yttrandet tillsammans med andra likvärdiga uttalanden har utgjort yttrandefrihetsbrott, innefattande förtal. Den praxis som finns på området framhäver att de uppgifter som databaserna tillhandahåller i samband med spridning av domar, inte utgör förtal.³⁹

NJA 2006 s. 16, rörde uppgifter som hämtats på offentlighetsprincipens grund, i detta fall från ett betänkande från en statlig utredning. Uppgifterna publicerades sedan i en artikel där de spridda uppgifterna om den polisman som medverkat i utredningen, bedömdes vara ägnade att utsätta denne för andras missaktning. Uppgiftslämnandet bedömdes ändå försvarligt, och skälig grund ansågs föreligga för uppgifterna genom att de var hämtade från allmänna handlingar.

³⁹ jfr. Stockholm tingsrätts dom 2015-04-10 i mål nr B 1560-14, Beslut JK 699-14-31, 2014-03-26.

7 Normer i konflikt- yttrandefriheten, offentlighetsprincipen och personlig integritet

7.1 Syften

Det står klart att grundlagarna finns till för att säkra och värna om demokratin genom transparens och fri åsiktsbildning, dels genom bestämmelsernas ordalydelse och tillämpning, dels genom de förarbeten och utredningar vilka behandlat och även föranlett förändringar av bestämmelserna. Den starka yttrandefrihetsprincipen utgår från att yttrandefrihet råder och att inskränkningar istället ska motiveras. Detta på grundval att åsiktsfrihet och yttrandefrihet samt fria medier är en förutsättning för en demokratisk och fungerande rättsstat.

Offentlighetsprincipen utgår från offentlighet, där allmänheten ges insyn i hur riket förvaltas så att riket förvaltas på ett korrekt sätt. Genom tillgången till offentliga handlingar, minskar således risken för statligt maktmissbruk i det vertikala maktförhållande som finns mellan stat och individ. Offentlighetsprincipen behöver dock alltid vägas och regleras i förhållande till andra skyddsvärda intressen, såsom skydd för personlig integritet.

7.2 Grundlagsskyddad databas

Tryckta publiceringar erhåller skydd i tryckfrihetsförordningen sedan år 1766.

Digitaliseringen medförde att lagstiftaren införde samma skydd för tekniska former av skyddsvärd kommunikation genom YGL år 1992. Tillväxten av internet och den tekniska utvecklingen förändrade även kretsen av mediala aktörer.⁴⁰ Publiceringar på internet förekom i allt större utsträckning, där lagstiftaren befarade att yttrandefriheten skulle komma att urholkas om inte även internetpubliceringar kom att grundlagsskyddas. Massmedier, medieföretag och enskilda yttrade sig och publicerade sida vid sida via, och ansågs alla, vara i behov av att kunna omfattas av grundlagsbestämmelserna. Därav föreslogs att enskilda och juridiska personer skulle kunna erhålla ett frivilligt grundlagsskydd för motsvarande verksamheter. Databasbestämmelsen i YGL 1 kap. 9 § omfattar när traditionella

⁴⁰ Prop 2001/02:74 s. 2.

massmedieföretag tillhandahåller allmänheten upplysningar genom databaser. I och med det frivilliga grundlagsskyddet som lagstodgades år 2003, omfattas även var och en som på motsvarande sätt tillhandahåller allmänheten upplysningar, och har ansökt om och erhållit ett särskilt utgivningsbevis för verksamheten.⁴¹

Grundlagsskyddet avser att skydda en samling av information lagrad för automatiserad behandling som är till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning. Skyddet är innehållsneutralt och omfattar även internetbaserade kommersiella databaser som sprider domar och personuppgifter, vilka ger allmänheten tillgång till information om enskilda som hämtats ur offentliga handlingar och register.⁴²

7.3 Offentlighetsprincipens förvanskning

Rätten att ta del av dom från allmän domstol uppfyller offentlighetsprincipens syfte i förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen och skydd för den personliga integriteten. Den klassiska vertikala offentlighetsprincipen har dock även kommit att bli en omvänd princip om påtvingad offentlighet i ett horisontellt förhållande, för individer till andra individer och företag.

Det fria uttrycket vilket TF och YGL skyddar, har omvandlats till informationsspridning om folkbokförda individer genom att tillgängliggöra personuppgifter för andra individer och företag både i Sverige och utomlands via internet. Det förefaller inte stå i proportion till hur yttrandefriheten är syftat att fungera i förhållande till offentlighetsprincipen och avvägningen gällande skydd för den personliga integriteten. Jag menar att yttrandefriheten inte skulle begränsas genom att databaser med grundlagsskydd, vilka sprider domar, även måste följa författningarna till skydd för den personliga integriteten.

Genom den praxis som genomgått i uppsatsen framkommer att yttrandefriheten väger tyngre än skyddet för den personliga integriteten. NJA 2001 s. 409 handlar om de motstående intressena i EKMR art. 8- Rätt till skydd för privat- och familjeliv och art. 10- yttrandefrihet. Genom att tillämpa proportionalitetsprincipen på författningarnas utformning och

⁴¹ 1 kap. 9 § andra stycket YGL, SOU 2001:28 s. 539.

⁴² Prop. 2001/02:74 s. 47–53.

ordalydelse, bedömde HD att den personliga integriteten fick ge vika för den fria åsiktsbildningen och yttrandefriheten. I rättsfallet konstaterade HD med grund i SOU 1997:39, att syftet med den dåvarande personuppgiftsskyddade lagen PUL inte uppställde något kvalitativt krav beträffande journalistiskt ändamål, vilket kan liknas med avsaknaden av kvalitativa krav i databasbestämmelsen i YGL. Grundlagsskyddet kan ses som oavhängigt yttrandets innehåll, och istället knutet till användningen av vissa medier eller tekniker.

Grundläggande rättigheter bör vara generella och inte avgränsade till handlingar som sker i vissa syften och framförallt inte till vissa individer eller grupper, det framkommer av förarbeten, doktrin och praxis på området. Det har i förarbeten framförts en problematik gällande databaser som tillhandahåller domar och personuppgifter likt rena belastningsregister. Det har i förhållande till systematiken i TF och YGL, framförts verksamheten som sådan och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig bör vägas in i bedömningen av om grundlagsskydd borde utges.⁴³ Det skulle innebära att bedömningen för att erhålla grundlagsskydd främst ska göras *utifrån det sätt* på vilket uppgiftssamlingen tillhandahålls, snarare än *vilka uppgifter* som ingår.

Problematiken gällande skydd för den personliga integriteten utgörs av de sökfunktioner som genom sökning på t.ex. namn, personnummer eller adress, tillgängliggör register med förekommande personer i brott- och tvistemålsdomar, utan att tydligt skilja på vem som är misstänkt eller dömd för brott, och vilka som är förekommande av andra skäl, till exempel för att de är vittnen eller anhöriga. Problematiken tillkommer även genom att den offentliga verksamheten, vilket väl avväger skyddet för den personliga integriteten då offentlighetsprincipen tillämpas, används som grund för yttranden som ges grundlagsskydd utan att det finns verklig möjlighet att ingripa vid missbruk av yttrandefriheten.

Yttrandefriheten begränsas inte genom att databaser med grundlagsskydd, vilka sprider domar, även måste följa författningar till skydd för den personliga integriteten, likt allmän domstol, till exempel dataskyddsförordningen och dess bestämmelser om personuppgifter.

⁴³ Bet. 2017/18:KU16, Prop. 2017/18:49 s. 68.

Utlämnande av dom av allmän domstol omfattas av författningar vilka tvingar till en avvägning mellan skydd för den personliga integriteten och offentlighet. Det faktum att domars tillgänglighet avgränsas till de arbetstider som domstolarna har öppet på, samt att begäran av dom måste göras vid den domstol som innehar handlingen, och specifik handling eller specifika uppgifter efterfrågas vid begäran, medför den sortens möda, att gemene man inte efterforskar sina grannars förekommande i domstolshandlingar en sen lördagsnatt genom att söka på sin gatuadress. Tillgängligheten ger individen större möjligheter att försvara och bevaka sin rätt, endast då den är villig att betala för rätten, samt uppge sina egna personuppgifter för att erhålla dom.

Då det förekommer väl goda möjligheter genom det allmänna att ta del av domar, menar jag att det inte per automatik gynnar individen att tillgång och spridning genom grundlagsskyddade databaser nås på ett mer lättillgängligt sätt. Däremot menar jag, att det är orimligt att databaser vilka insamlar, tillhandahåller och sprider domar på offentlighetsprincipens grund, inte i likhet med offentlig verksamhet omfattas av de rådande författningarna vilka skyddar personuppgifter. Genom att den som begär ut domen inte behöver lämna ut personuppgifter, eller ingå medlemskap och betala för att erhålla handlingen, utan kan vara anonym, föranleder bedömningen att offentlighetsprincipen anses ha ett större skydd i förhållande till den personliga integriteten än i de fall domar insamlas genom offentlighetsprincipen för att sedan spridas med skydd av yttrandefrihetsgrundlagen.

Domstolshandlingar ska fortfarande kunna begäras ut från domstolar av privatpersoner, men att enkelt söka på ett namn, en gata eller ett personnummer på en grundlagsskyddad databas på internet ska inte gå längre. Förslag på reglering innefattar att databasernas grundläggande uppbyggnad kan tillmätas betydelse utifrån uppgiftssamlingarnas målgrupp, formerna för tillhandahållande och tjänsternas sök- och sammanställningsfunktioner.

Personuppgifter som behandlas i utgivningen av domar genom en grundlagsskyddad databas utgör ett horisontellt yttrandefrihetsförhållande, där gränsen för skydd av personlig integritet endast verkar gå vid förtal eller de andra straffrättsliga bestämmelserna i TF.

Databasernas tillhandahållande av domar kan jämföras med ett belastningsregister. Domar utgör i och för sig inte ett belastningsregister, men obegränsad tillgång till detsamma kan i praktiken fungera som ett. Polismyndighetens belastningsregister skyddas av absolut sekretess enligt 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen, och domstolen har tydliga avvägningar gällande personuppgiftsskydd genom OSL. En sådan tillgång till ett liknande eller likvärdigt register står därför i strid med vissa av de ställningstaganden som legat till grund för bestämmelserna kring belastningsregister.⁴⁴

De särskilda riskerna för kränkningar av den personliga integriteten ligger i att uppgifterna finns sammanställda eller med enkla medel kan sammanställas. För att värna om offentlighetsprincipen borde den därför inte kunna utnyttjas på ett sätt där de utlämnade domarna tillhandahålls och sprids på ett sätt som undanröjer det personuppgiftsskydd offentlighetsprincipen måste vägas mot.

Att domar och andra handlingar var för sig, och på särskild begäran, kan efterfrågas och lämnas ut från olika domstolar skiljer sig från att genom en enkel sökning få en träffbild som exempelvis visar vilka i ett område som varit förekommande i en brottmålsdom. Även bestämmelser om att en dom gallras ut och inte längre är sökbar hos domstolen skiljer sig då gallringen regleras i lag. Någon lag för privata aktörer finns däremot inte, varför internetbaserade databaser kan ha domar sökbara hur länge de vill. Det är svårbegripligt att förstå hur offentlighetsprincipen kan tillåtas utgöra materiell grund för vinstdrivande enskild verksamhet, vilka genom tekniska bearbetningar tillhandahåller personuppgifter som annars förtjänar särskilt skydd, endast på grund av ett köpt ett grundlagsskydd för 2000 kr. Domar och den information om folkbokförda svenskar som lagts ut av kommersiella databaser på internet, och som är sökbara och tillgängliga på ett sådant sätt, att de utan grundlagsskyddet står i strid med dataskyddsförordningen, får anses ligga långt från de syften som grundlagarna är tänkta att omfatta. Det framstår tvärtom som rimligare att sådana databaser med söktjänster omfattas av samma personuppgiftsskyddande lagstiftning som allmän domstol måste förhålla sig till vid utlämnande av domar.

⁴⁴ Prop. 2017/18:49 s. 145.

8 Käll och Litteraturförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 2001/02:70 Offentlighetsprincipen och informationstekniken

Prop. 2001/02:74 Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet

Prop. 2017/18:49 Ändrade mediegrundlagar

Prop. 2017/18:105 Ny dataskyddslag

Statens offentliga utredningar

SOU 1997:39 Integritet ´ Offentlighet ´ Informationsteknik

SOU 1997:49 Grundlagsskydd för nya medier

SOU 2001:28 Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet.

SOU 2001:100 Informationshantering och behandling av uppgifter vid domstolar

SOU 2010:4 Allmänna handlingar i elektronisk form

SOU 2015:39 Myndighetsdatalag

SOU 2016:58 Ändrade mediegrundlagar

SOU 2017:39 Ny dataskyddslag

Utskottsbetänkanden

Bet. 2017/18:KU16 Ändrade mediegrundlagar

Bet. 2001/02:KU21 Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet

Övrigt

Dir. 2018:51 Några frågor på tryck-och yttrandefrihetens område

Tilläggsdir. 2019:29 till 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté (Ju 2018:01)

Rskr. 2001/02:233

Rättsfall och avgöranden

Högsta domstolen

NJA 2001 s. 409

NJA 2005 s. 805

NJA 2006 s. 16

NJA 2013 s. 1046

NJA 2015 s. 180

NJA 2015 s 624

Högsta förvaltningsdomstolen/Regeringsrätten

RÅ 1980 2:42

RÅ 1998 ref. 44

HFD 2015 ref. 25

HFD 2015 ref. 71

HFD 2016 ref 8

HFD 2016 ref. 40

Hovrätterna

RH 1994:14

Kammarrätterna

Kammarrätten i Stockholm avgörande 2009-11-16 i mål nr 7164-09

Tingsrätterna

Stockholms tingsrätt dom 2015-04-10 i mål nr B 1560-14

Justitieombudsmannen

JO 1990/91 s. 421

JO 1993/94 s. 509

JO 2001/02 s. 460

JO 2003/04 s. 405

Övrigt

JK beslut, diariernr: 699-14-31, Beslutsdatum: 2014-03-26

Jareborg, SvJt 2004 s. 4. Rättsdogmatik som vetenskap.

Litteratur

Axberger, Hans Gunnar, *Yttrandefrihetsgrundlagarna, yttrandefrihetens gränser efter 2019 års grundlagsreform*. Norstedts Juridik, Stockholm 2019, fjärde upplagan.

Bernitz, Ulf m.fl. *Europaperspektiv – årsbok 2000*, Santérus förlag, Stockholm 2000.

Bohlin, Alf, *Offentlighetsprincipen*. Norstedts Juridik, Stockholm 2015, nionde upplagan.

Hjertstedt, Mattias, *Beskrivningar av rättsdogmatisk metod: om innehållet i metodavsnitt vid användning av ett rättsdogmatiskt tillvägagångssätt*, i: Ruth Mannelqvist m.fl. (ed.), *Festskrift till Örjan Edström* (pp. 165-173). Umeå 2019.

Nääv, Maria (red.), Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*. Studentlitteratur, Lund 2018, andra upplagan.

Strömberg, Håkan och Lundell, Bengt, *Sveriges författning*. Studentlitteratur, Lund 2019 tjugotredje upplagan.

Elektroniska källor

Lexbase. Integritetspolicy. Hämtad 19 april 2020 från:

[/https://www.lexbase.se/sida/integritetspolicy?type=integritetspolicy&s=6ada5f356a69d8c1e06a52f6bd60e7](https://www.lexbase.se/sida/integritetspolicy?type=integritetspolicy&s=6ada5f356a69d8c1e06a52f6bd60e7)

Mrkoll. Köpvillkor. Hämtad 19 april 2020 från: <https://mrkoll.se/om/kopvillkor/>

Mrkoll. Användarvillkor. Hämtad 19 april 2020 från: <https://mrkoll.se/om/anvandarvillkor.>